

‘Duitsland is ontwikkelingsland qua emancipatie’

Sandberg en Slaughter over vrouwenparticipatie in Duitsland

Achtergrond - 23 mei 2013

In Nederland is de positie van vrouwen volop in het nieuws nu minister Bussemaker pleit voor meer financiële onafhankelijkheid voor vrouwen. Ook in Duitsland wordt fel gedebatteerd over vrouwenparticipatie. Twee prominente Amerikaanse vrouwen met een topfunctie, Sheryl Sandberg en Anne-Marie Slaughter, uiten harde kritiek op Duitsland.

Jarenlang wilden jonge generaties vrouwen niet meer met het woord feminisme in verbinding worden gebracht. Het doel leek bereikt. Maar dat is een illusie, zegt Sheryl Sandberg, CEO bij Facebook en de nummer twee na Mark Zuckerberg. “De waarheid is dat het nog steeds mannen zijn die de wereld leiden”, schrijft Sandberg in haar recent verschenen boek: ‘Lean in. Vrouwen, werk en de weg naar succes’.

In Duitsland is dat niet anders, zegt Sandberg. “Angela Merkel is een supervrouw. Net als aan Margaret Thatcher heb ik veel aan haar te danken”, aldus de Amerikaanse onlangs na een gesprek met de Duitse kanselier. Beide vrouwen zijn voor haar een rolmodel. Maar ondanks het feit dat de Duitse regeringsleider een vrouw is, is Duitsland in eerste plaats een “ontwikkelingsland als het gaat om de stimulering van vrouwenparticipatie”, aldus Sandberg.

Machocultuur

Ook Anne-Marie Slaughter heeft kritiek op het Duitse beleid ten aanzien van vrouwen. De hoogleraar Politiek en Internationale Betrekkingen in Princeton, voormalig decaan en voormalig directeur beleidsplanning op het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken, is vaak in Duitsland. Dat vertelde ze in maart bij een door de SPD georganiseerde discussiebijeenkomst in Berlijn. “Mij valt altijd weer op dat Duitsland een machocultuur is.” Er zijn maar weinig landen waar zo vaak alleen haar man wordt gevraagd wat voor werk hij doet als ze ergens samen optreden. “Door mij kijken ze gewoon heen”, zei ze verontwaardigd.

Leidinggevenden werken in Duitsland nauwelijks deeltijd: slechts 5 procent. In Nederland is dat 12 procent. En Duitsland heeft de grootste inkomensverschillen tussen mannen en vrouwen van Europa.

[Lees de feiten en cijfers over het Duitse vrouwen- en gezinsbeleid >>](#)

Slaughter is niet alleen bekend door haar vroegere werk als politiek strateeg van minister Hillary Clinton. Ook haar artikel in het Amerikaanse tijdschrift *The Atlantic* met de titel 'Why Women Still Can't Have It All' is veelbesproken. Ze veroorzaakte een verhitte discussie in de Verenigde Staten toen ze haar invloedrijke functie bij Buitenlandse Zaken niet met een tweede termijn verlengde. Ze wilde meer tijd met haar twee zons doorbrengen. Hoewel ze terugkeerde naar haar veeleisende baan als hoogleraar werd haar verweten de feministische zaak geen goed te doen door haar droombaan in Washington de rug toe te keren.

Ideologische oorlog

Ook in Duitsland is veel over Slaughters beslissing en over Sandbergs boek gedebatteerd. De uitspraken van de Amerikaanse vrouwen vallen midden in de Duitse debatten over een vrouwenquotum voor leidinggevende functies, over belastingregelingen die gunstig zijn voor gehuwde, niet-werkende vrouwen ([Ehegattensplitting](#), [Betreuungsgeld](#)) en over opvang voor kinderen onder de drie jaar.

De Duitse debatten over het vrouwen- en gezinsbeleid nemen steeds meer de vorm aan van een ideologische oorlog tussen conservatieve en progressieve krachten. Nog is niet duidelijk wie wint, maar de afloop van het conflict heeft grote invloed op het maatschappelijke klimaat waarin Duitsers in de toekomst werken, zowel mannen als vrouwen. Blijft de 'traditionele' familie de belangrijkste hoeksteen van de samenleving, waarin in eerste instantie de man de kostwinner is en de vrouw 'bijklust' (*dazuverdient*)? Of komt er een echt gelijkwaardige rolverdeling van de seksen waarin werk en zorg voor het gezin steeds vaker 50/50 worden opgedeeld?

Verspilling

Voor het laatste model pleiten Sandberg en Slaughter. Zij zijn gedreven in hun missie. Allebei hebben ze op hun weg naar de top vrouwelijke collega's steeds schaarser zien worden. Hun veroordeling van het Duitse vrouwen- en gezinsbeleid is hard, maar ze zijn niet de enigen die er zo over denken. Vooral voor *high potentials* betekent het in Duitsland een breuk in hun carrière als ze bijvoorbeeld dertig uur in plaats van voltijd willen werken. Veel jonge moeders kiezen daarom voor een slecht betaalde *Minijob* zonder sociale zekerheid in plaats van voor een

voltijd baan. Vooral het conservatieve Duitse belastingbeleid werkt in het nadeel van deeltijd werkende vrouwen. Een ongelofelijke verspilling van potentieel, oordeelt de Duitse arbeidsmarktonderzoeker Jutta Allemendinger in haar gelijknamige boek 'Verschenkte Potentiale'.

Ook de inflexibele werktijden en de strikte aanwezigheidscultuur vormen een grote barrière. Ze maken het zowel voor vrouwen als mannen moeilijk werk en gezin flexibel te verdelen. Daarnaast heersen in Duitsland nog steeds veel vooroordelen over werkende moeders en thuisblijvende vaders. "Er heerst een sterke ideologie, die de aanwezigheid van de moeder bij haar kind eist", zegt de succesvolle Amerikaanse journaliste Hanna Rosin in een interview met Die Zeit. "Het is een constante dreiging dat je een slechte moeder bent als je niet bij je kind bent."

Steinbrück

Rosin ervaart de culturele blokkade voor werkende vrouwen in Duitsland zelfs als een onoverkomelijke barrière. "Ik hoorde dat er in Duitsland een wet is aangenomen die vrouwen beloont als ze thuis bij de kinderen blijven. In mijn land zou het een nachtmerrie zijn om zo iets voor te stellen. Er zou een culturele oorlog uitbreken."

Zelfs van de progressieve politici is het nog maar de vraag hoe geëmancipeerd ze zijn, blijkt als we Slaughter mogen geloven. Haar bezoek in Berlijn dit voorjaar vond plaats op uitnodiging van SPD-lijsttrekker Peer Steinbrück. In zijn verkiezingscampagne valt hij tot nu toe vooral op door onhandige uitspraken. Een gesprek met de bekende Amerikaanse feministe moest zijn imago bij de Duitse vrouwen oppoetsen. Maar haar belangrijkste punt, dat meer vrouwenparticipatie op de werkvloer ook meer inspanningen van mannen thuis inhoudt, lijkt hij niet te hebben begrepen. Na afloop van het gesprek zei Slaughter: "Steinbrück praat veel over vrouwen. Ik heb het liever over vrouwen en mannen en een nieuwe werkverdeling tussen de seksen."

[Katharina Garvert-Huijnen](#) is wetenschappelijke medewerker en promovenda bij het Duitsland Instituut Amsterdam. Ze is Duitse, getrouwd met een Nederlander en heeft twee dochters van 3 en 4 jaar oud.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/3178/duitsland-is-ontwikkelingsland-qua-emancipatie>